

โรงพยาบาลหนองคาย

วิธีปฏิบัติ

เลขที่ NK-WI-SURGM๑-๐๐๕

เรื่อง แนวทางการปฏิบัติการให้สารน้ำ
สารอาหารทางหลอดเลือดดำ

เอกสารควบคุม

	ชื่อ-สกุล	ลายมือชื่อ	วัน เดือน ปี
จัดเตรียมโดย	นางสาวประภาสิริ แก้วอุ่นเมือง	ประภาสิริ แก้วอุ่นเมือง	1 มิ.ย. 2567
ทบทวนโดย	นางนัยนา ธรรมเสนีย์	นัยนา ธรรมเสนีย์	1 มิ.ย. 2567
อนุมัติโดย	นางณฤดี ทิพย์สุทธิ์	ณฤดี ทิพย์สุทธิ์	๑๐ มิ.ย. ๖7

โรงพยาบาลหนองคาย	ฉบับที่ A	หน้า ๓/๑๔
ระเบียบปฏิบัติเลขที่ NK-WI-SURGM๑-๐๐๕	วันที่บังคับใช้	๒๐ มิ.ย. ๒๕๖๗
เรื่อง แนวทางการปฏิบัติการให้สารน้ำ สารอาหารทางหลอดเลือดดำ		

๑. วัตถุประสงค์

- เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติสำหรับพยาบาล โรงพยาบาลหนองคาย ในการให้สารน้ำ สารอาหารทางหลอดเลือดดำ
- เพื่อให้ผู้ป่วยที่ได้สารน้ำ สารอาหารทางหลอดเลือดดำได้รับการดูแลถูกต้องตามมาตรฐานทางการพยาบาล
- เพื่อป้องกัน ภาวะแทรกซ้อนที่อาจเกิดขึ้นจากการได้สารน้ำ สารอาหารทางหลอดเลือดดำ

๒. นโยบาย

ผู้ป่วยที่ได้รับสารน้ำ สารอาหารทางหลอดเลือดดำทุกรายต้องได้รับการดูแลตามแนวทางที่กำหนดอย่างมีประสิทธิภาพและปลอดภัยจากภาวะแทรกซ้อน

๓. ขอบเขต

ผู้ป่วยที่ได้รับสารน้ำ สารอาหารทางหลอดเลือดดำทุกราย

๔. คำจำกัดความ

๔.๑ การให้สารน้ำ สารอาหารทางหลอดเลือดดำหมายถึง การรักษาโดยให้สารน้ำ สารอาหาร หรือให้ยาแก่ผู้ป่วย ผ่านทางอุปกรณ์และชุดให้สารน้ำด้วยวิธีการแทงเข็มเข้าสู่หลอดเลือดดำโดยใช้เทคนิคปราศจากเชื้อ โดยมีข้อบ่งชี้การให้สารน้ำทางหลอดเลือดดำดังนี้

- ผู้ป่วยรับประทานอาหารทางปากไม่ได้ เพื่อรักษาระดับและทดแทน น้ำ เกลือแร่ วิตามิน โปรตีน ไนโตรเจน และพลังงาน
- ผู้ป่วยมีภาวะไม่สมดุลของกรด-ด่าง
- ผู้ป่วยที่สูญเสียน้ำและเกลือแร่ปริมาณมาก/ ผู้ป่วยมีภาวะไม่สมดุลของอิเล็กโทรลัยต์
- ผู้ป่วยที่จำเป็นต้องได้รับเลือดหรือผ่าตัด
- ผู้ป่วยที่จำเป็นต้องได้รับยาทางหลอดเลือดดำ

๕. หน้าที่ความรับผิดชอบ

พยาบาลวิชาชีพ รับผิดชอบในการประเมิน วางแผนและให้การพยาบาล เฝ้าระวังอาการผิดปกติที่อาจเกิดขึ้น บันทึกข้อมูลทางการพยาบาลและรายงานเมื่อพบอาการผิดปกติ

โรงพยาบาลหนองคาย	ฉบับที่ A	หน้า ๔/๑๔
ระเบียบปฏิบัติเลขที่ NK-WI-SURGM๑-๐๐๕	วันที่บังคับใช้	๒๐ มิ.ย. ๒๕๖๗
เรื่อง แนวทางการปฏิบัติการให้สารน้ำ สารอาหารทางหลอดเลือดดำ		

๖. แนวทางปฏิบัติ

๖.๑ แพทย์ประเมินปัญหาและความต้องการในการได้รับสารน้ำและสารอาหาร เขียนคำสั่งการรักษาพยาบาลวิชาชีพตรวจสอบคำสั่งการรักษา ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลผู้ป่วย เตรียมสารน้ำ สารอาหาร ให้ถูกต้องตามแผนการรักษา ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลผู้ป่วย วันเดือนปีเกิด HN ชนิดและขนาดของสารน้ำ อัตราการหยด เวลาที่เริ่มให้ เวลาที่หมด

๖.๒ ตรวจสอบสารน้ำ ยา หรือสารอาหารทางหลอดเลือดดำโดยยึดหลัก ๑๐R ตามมาตรฐานการให้ยาสำหรับพยาบาล ได้แก่

- Right Drug/Medication (ให้ยาถูกชนิด)
- Right Patient (ให้ผู้ป่วย/ผู้รับบริการถูกคน)
- Right Dose (ให้ขนาดถูกต้อง)
- Right Route (ให้ถูกทาง)
- Right Time and Frequency (ให้ถูกเวลา)
- Right Documentation (บันทึกถูกต้อง)
- Right to Refuse (สิทธิ์ที่จะได้รับข้อมูลเกี่ยวกับยาและสิทธิ์ในปฏิเสธยา)
- Right History and Assessment (ตรวจสอบประวัติการแพ้ยาและทำการประเมินถูกต้อง)
- Right Drug – Drug Interaction and Evaluation (การตรวจสอบปฏิกิริยาระหว่างกันของยาและการประเมินถูกต้อง)
- Right to Education and Information (การให้ความรู้และข้อมูลถูกต้อง)

๖.๓ ล้างมือแบบhygienic hand washing หรือ alcohol based hands rub ให้สะอาดก่อนให้สารน้ำทางหลอดเลือดดำทุกครั้ง

๖.๔ อธิบายหลักการและเหตุผลของการเปิดหลอดเลือดดำ

๖.๕ จัดเตรียมอุปกรณ์ในการให้สารน้ำ ดังนี้

- ชุดให้สารน้ำ
- IV catheter
- สำลีแอลกอฮอล์
- สายยางรัดแขน

โรงพยาบาลหนองคาย	ฉบับที่ A	หน้า ๕/๑๔
ระเบียบปฏิบัติเลขที่ NK-WI-SURGM๑-๐๐๕	วันที่บังคับใช้	๒๐ มิ.ย. ๒๕๖๗
เรื่อง แนวทางการปฏิบัติการให้สารน้ำ สารอาหารทางหลอดเลือดดำ		

- Transpore หรือ Microspore กรณีผู้ป่วยแพ้ Transpore
- ก๊อชปิดเข็ม หรือพลาสติกเกอร์กันน้ำ
- ขวดสารน้ำพร้อมสติ๊กเกอร์ติดขวดสารน้ำ
- สติ๊กเกอร์แถบสี (IV สีรุ้ง)
- ถุงมือสะอาด ๑ คู่
- ถังรองขยะ

๖.๖ เลือกตำแหน่งและขนาดของหลอดเลือด โดยหลีกเลี่ยงบริเวณที่มีรอยบวมซ้ำหรือมีแผล บริเวณที่หลอดเลือดมีการอักเสบหรือแข็ง บริเวณข้อพับ ข้อมือ ข้อเท้าและคอ กรณีที่ตำแหน่งจะแทงเข็มมีขนมากให้กำจัดขนบริเวณผิวหนังกว้าง ๒-๖ นิ้วก่อน

๖.๗ สวมถุงมือ

๖.๗ เลื่อนที่หนีบสายยาง โดยตัวหนีบอยู่ต่ำกว่ากระเปาะประมาณ ๒-๔ ซม. ปิดที่หนีบสายยางต่อชุดให้สารน้ำ ใส่อากาศออกจากสายยาง โดยปิดที่หนีบสายยางแล้วบีบกระเปาะให้สารน้ำไหลลงในกระเปาะประมาณ ๒/๓ ของกระเปาะแล้วเปิดที่หนีบสายยางให้สารน้ำไหลถึงปลายสายยาง

๖.๘ รัดสายยางเหนือตำแหน่งที่จะแทงเข็มประมาณ ๑๐-๑๒ ซม. หรือ ๕-๖ นิ้ว หากเลือกหลอดเลือดบริเวณปลายมือให้ผู้ป่วยกำมือแน่น จากนั้นใช้นิ้วกดเบาๆ เพื่อหาแนวของหลอดเลือด เช็ดผิวหนังบริเวณที่จะแทงด้วยสำลีแอลกอฮอล์ ๗๐% โดยวนจากในออกนอกเส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ ๑/๒ นิ้ว

๖.๙ จับเข็มพลาสติกทำมุม ๓๐ องศา กับผิวหนัง ตรงหลอดเลือดโดยแทงให้ขนานไปกับหลอดเลือด หากหลอดเลือดขนาดเล็กหรือเปราะควรลดมุมลง ส่วนในผู้ป่วยเด็กหลอดเลือดเล็กมาก อาจแทงโดยการคว่ำหน้าตัดเข็ม เพื่อป้องกันปลายเข็มทะลุผนังหลอดเลือดด้านหลัง สังเกตเลือดที่ไหลเข้ามาใน IV catheter ถ้ามีแสดงว่าแทงเข้าหลอดเลือด แล้วดึงแกนข้างในที่เป็นโลหะออก ให้ผู้ป่วยคลายมือ ดึงสายยางรัดออก รีบต่อปลายเข็มพลาสติกเข้ากับปลายชุดให้สารน้ำ ปลอยที่หนีบสายยาง ให้สารน้ำหยุดเร็วๆ ๒-๓ วินาที

๖.๑๐ ดึงพลาสติกเกอร์ ผ้าก๊อชปิดเข็ม และติดสติ๊กเกอร์สีวันครบเปลี่ยน

๖.๑๑ ปรับจำนวนหยดให้ได้ตามแผนการรักษา

๖.๑๒ เก็บอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้เรียบร้อยและล้างมือให้สะอาด

๖.๑๓ ให้คำแนะนำผู้ป่วยในการดูแลตนเองขณะได้รับสารน้ำ ดังนี้

โรงพยาบาลหนองคาย	ฉบับที่ A	หน้า ๖/๑๔
ระเบียบปฏิบัติเลขที่ NK-WI-SURGM๑-๐๐๕	วันที่บังคับใช้	๒๐ มิ.ย. ๒๕๖๗
เรื่อง แนวทางการปฏิบัติการให้สารน้ำ สารอาหารทางหลอดเลือดดำ		

- ไม่ควรปรับหยดอัตราการไหลของสารน้ำเอง
- แนะนำให้วางตำแหน่งที่ให้สารน้ำต่ำกว่าระดับหัวใจเพื่อป้องกันเลือดไหลย้อนสายยาง
- ระมัดระวังไม่ให้น้ำถูกตำแหน่งที่แทงเข็มและระวังไม่ให้เข็มหลุดจากปลายข้อต่อของชุดให้สารละลาย หากบริเวณที่ให้สารละลายเปื่อยหรือข้อต่อหลวมให้แจ้งพยาบาล โดยกดบริเวณเส้นเลือดหรือตำแหน่งที่แทงเข็มประมาณ 1 ½ นิ้ว ไว้เพื่อป้องกันเลือดไหล
- การเปลี่ยนเสื้อผ้า ให้ทำอย่างระมัดระวัง โดยให้ถอดแขนเสื้อข้างที่ไม่ได้แทงเข็มให้สารละลายก่อน จากนั้นปลดขวดสารละลายออกจากที่แขวนขวดถือไว้ อีกมือหนึ่ง จับแขนเสื้อผู้ป่วยไว้พร้อมปลดขวดสารละลายผ่านแขนเสื้อ การสวมเสื้อตัวใหม่ ให้นำขวดสารละลายลอดผ่านแขนเสื้อข้างที่ให้สารละลายก่อน แล้วจึงใส่แขนเสื้ออีกข้างหนึ่งตามปกติ
- แนะนำให้สังเกตอาการผิดปกติ เช่น มีเลือดไหลย้อนขึ้นไปตามชุดให้สารน้ำ/บริเวณที่ให้มีลักษณะบวม มีอาการปวดหรือสารน้ำหยุดไหล ให้รีบแจ้งพยาบาล

๖.๑๔ หลังให้สารน้ำทางหลอดเลือดดำควรสังเกตอาการทุก ๒-๔ ชั่วโมง ดังนี้

๖.๑๔.๑ ประเมินเกี่ยวกับอัตราหยดและปรับอัตราหยดให้ได้ตามแผนการรักษา

๖.๑๔.๒ ประเมินการอุดตัน ถ้าพบมีการอุดตันห้ามบีบไล่สารน้ำหรือใช้กระบอกยาดูดสารน้ำดันผ่านเข็ม หรือหากพบสารน้ำแทรกซึมออกนอกหลอดเลือดดำ ให้ถอดเข็มออกแล้วเปลี่ยนตำแหน่งให้สารน้ำใหม่

๖.๑๔.๓ ประเมินการเกิดภาวะหลอดเลือดดำอักเสบถ้าพบให้ถอดเข็มออกและเปลี่ยนตำแหน่งที่ให้สารน้ำ

๖.๑๔.๔ กรณีพบผู้ป่วยมีอาการกระสับกระส่าย หายใจลำบาก หายใจมีเสียงดัง ไอ หลอดเลือดดำที่คอโป่งพอง ความดันโลหิตสูงหรือจำนวนหยดไม่ได้ตามแผนการรักษาให้หยุดให้สารน้ำทันที วัตถุประสงค์เพื่อความปลอดภัยและรายงานแพทย์ทันที

๖.๑๕ ป้องกันการติดเชื้อจากสารละลาย ดังนี้

๖.๑๕.๑ เปลี่ยนสารน้ำขวดใหม่เมื่อครบ ๒๔ ชั่วโมง

๖.๑๕.๒ เปลี่ยนชุดให้สารน้ำโดยใช้สีประจำวันเป็นสัญลักษณ์ในการกำหนดวันที่ครบเปลี่ยน มีหลักเกณฑ์การเปลี่ยน ดังนี้

โรงพยาบาลหนองคาย	ฉบับที่ A	หน้า ๗/๑๔
ระเบียบปฏิบัติเลขที่ NK-WI-SURGM๑-๐๐๕	วันที่บังคับใช้	๒๐ มิ.ย. ๒๕๖๗
เรื่อง แนวทางการปฏิบัติการให้สารน้ำ สารอาหารทางหลอดเลือดดำ		

- กรณีให้สารน้ำ เปลี่ยนชุดให้สารน้ำและตำแหน่งที่ให้สารน้ำใหม่ทุก ๗๒ ชั่วโมง โดยพยาบาลเวรเช้าจะเป็นผู้ตรวจสอบและเปลี่ยนชุดและตำแหน่งให้สารน้ำ เวลา ๑๐.๐๐ น.

- กรณีให้ยาทางหลอดเลือดดำ เปลี่ยนชุดให้ยาใหม่ทุก ๒๔ ชั่วโมง โดยพยาบาลเวรดึกที่ทำหน้าที่ให้ยาผิดจะเป็นผู้เปลี่ยนชุดให้สารน้ำ เวลา ๐๖.๐๐ น. และต้องให้จนกว่ายาจะหยุดจนหมดจากสายให้ยาและเก็บชุดให้ยาให้เรียบร้อย

- กรณีให้สารอาหารทางหลอดเลือดดำเปลี่ยนชุดให้สารน้ำใหม่ทุก ๒๔ ชั่วโมง โดยพยาบาลเวรเช้าจะเป็นผู้ตรวจสอบและเปลี่ยนชุดและตำแหน่งให้สารอาหาร เวลา ๑๐.๐๐ น.

- กรณีมีเลือดไหลย้อนสายให้สารน้ำให้เปลี่ยนชุดให้สารน้ำใหม่ทันที

- กรณีใช้อุปกรณ์อื่น ๆ ร่วมด้วย เช่น Threeway, extension tube ให้เปลี่ยนพร้อมชุดให้สารน้ำ

- กรณีใช้ Heparin lock จะเปลี่ยนทุก ๗๒-๙๖ ชั่วโมง หรือทุกครั้งที่ต้องเปลี่ยนตำแหน่งใหม่

- หลีกเลี่ยงการใช้ Three way หากจำเป็นต้องใช้ไม่ควรใช้เกิน ๑ ตำแหน่ง

- การทำความสะอาดเปลี่ยนผ้าก๊อชบริเวณตำแหน่งแทงเข็มให้สารน้ำให้ทำความสะอาดบริเวณที่แทงเข็มวันละ ๑ ครั้ง โดยดึงพลาสติกออกจากผิวผู้ป่วยอย่างนุ่มนวล เช็ดครบออกให้สะอาด เอาผ้าก๊อชเดิมออกแล้วเช็ดบริเวณผิวหนังรอบ ๆ ตำแหน่งที่แทงเข็มด้วยสำลีแอลกอฮอล์ ๗๐% พร้อมประเมินตำแหน่งให้สารน้ำ ปิดพลาสติกเช่นเดียวกับการปฏิบัติเมื่อให้สารน้ำครั้งแรก

๖.๑๕.๓ ป้องกันการเกิดภาวะหลอดเลือดดำอักเสบ ดังนี้

- กรณีให้ยาHADให้ปิดตำแหน่งที่แทงเข็มด้วยแผ่นฟิล์มใส (Tegaderm) เพื่อให้สามารถประเมินตำแหน่งให้ยาได้ และต้องscan ADR report ผ่าน google form เพื่อเฝ้าระวังการเกิด P/E

- กรณีให้ยาที่มีความเข้มข้นสูงหรือมีการระคายเคือง ควรผสมให้เจือจางก่อน

- ประเมินตำแหน่งที่ให้สารน้ำทุก ๒-๔ เพื่อประเมินผิวหนังว่าเกิด Extravasation หรือ Phlebitis หรือไม่หากมีให้ปฏิบัติตามแนวทางจัดการเมื่อเกิด Extravasation และ Phlebitis

โรงพยาบาลหนองคาย	ฉบับที่ A	หน้า ๘/๑๔
ระเบียบปฏิบัติเลขที่ NK-WI-SURGM๑-๐๐๕	วันที่บังคับใช้	๒๐ มิ.ย. ๒๕๖๗
เรื่อง แนวทางการปฏิบัติการให้สารน้ำ สารอาหารทางหลอดเลือดดำ		

แนวทางการจัดการเมื่อเกิดExtravasationและ Phlebitis

๑. ประเมินระดับความรุนแรงหยุดให้ยาทันที
๒. ดูปยาที่สงสัยว่าเป็นสาเหตุออกให้ได้มากที่สุด
๓. ปลดปลอกเข็มออก ปิดสำลีแห้ง ไม่กด ไม่คลึง
๔. เปลี่ยนตำแหน่งการให้ยาใหม่
๕. ทำเครื่องหมายระบุตำแหน่งรอยผิวหนังที่เกิดจากรอยรั่วของยา
๖. ให้ยกแขนหรือบริเวณที่ให้ยาให้สูงกว่าระดับออกพักแขนไว้ ๔๘ ชั่วโมง
๗. ประคบร้อน/เย็นบริเวณที่เกิด Extravasation นาน๒๐ นาที วันละ ๔ ครั้ง นาน ๔๘ ชม.
๘. กรณีรุนแรงระดับ ๓ ขึ้นไป ให้รายงานแพทย์พิจารณาให้การรักษา และแจ้งเภสัชประเมิน ADR ในเวลา โทร ๕๒๐ นอกเวลา โทร ๑๒๙
๙. ลงบันทึกในระบบความเสี่ยง และในแบบบันทึกทางการแพทย์โรงพยาบาลเมื่อเกิดPhlebitis ระดับ ๑ ขึ้นไป
๑๐. ประเมินอาการซ้ำหลังเกิดอุบัติการณ์ ๔๘ ชม.

๖.๑๖ จำนวนจำนวนหยด/นาที่ ตามแผนการรักษาของแพทย์ โดยใช้สูตร

$$\text{จำนวนหยด/นาที่} = \frac{\text{ปริมาณสารน้ำต่อชั่วโมง (ซีซี)} \times \text{จำนวนหยดต่อซีซี}}{60 \text{ นาที}}$$

ทั้งนี้ต้องตรวจสอบชุดให้สารน้ำทุกครั้งด้วยว่าเป็นชนิดกี่หยดต่อ ๑ ซีซี

โรงพยาบาลหนองคาย	ฉบับที่ A	หน้า ๙/๑๔
ระเบียบปฏิบัติเลขที่ NK-WI-SURGM๑-๐๐๕	วันที่บังคับใช้	๒๐ มิ.ย. ๒๕๖๗
เรื่อง แนวทางการปฏิบัติการให้สารน้ำ สารอาหารทางหลอดเลือดดำ		

๖.๑๗ การหยุดให้สารน้ำเมื่อให้สารน้ำครบถ้วน หรือเมื่อพบอาการแทรกซ้อนต้องหยุดให้สารน้ำทันที โดยปฏิบัติ ดังนี้

๖.๑๗.๑ ล้างมือให้สะอาด

๖.๑๗.๒ แจ้งให้ผู้ป่วยทราบ

๖.๑๗.๓ หมุนเกลียวหนีบสายชุดให้สารน้ำให้แน่น

๖.๑๗.๔ ดึงพลาสติกออกจากผิวผู้ป่วยอย่างนุ่มนวล แล้วเช็ดผิวหนังรอบ ๆ ตำแหน่งที่แทงเข็มให้สะอาดด้วยสำลีแอลกอฮอล์ ๗๐%

๖.๑๗.๕ ดึงเข็มออกจกวมแนวของหลอดเลือด ใช้สำลีแห้ง Sterile กดลงบนตำแหน่งที่แทงเข็มนาน ๒-๓ นาที หรือนานกว่านั้น ในกรณีที่ผู้ป่วยมีอาการแฉ่งตัวของหลอดเลือดผิดปกติ จากนั้นปิดทับด้วย Transpore

๖.๑๗.๖ นำอุปกรณ์เก็บเข้าที่ให้เรียบร้อยและทิ้งอุปกรณ์ที่ใช้แล้วให้ถูกต้องตามข้อปฏิบัติของงาน ป้องกันและควบคุมการติดเชื้อในโรงพยาบาล

๗. เครื่องชี้วัดคุณภาพ

๗.๑ อัตราเจ้าหน้าที่ปฏิบัติตามแนวทางการให้สารน้ำ สารอาหารทางหลอดเลือดดำ ≥ ๘๐

๗.๒ อุบัติการณ์การเกิด phlebitis ตั้งแต่ระดับ๓ขึ้นไป เท่ากับ ๐

๗.๓ อุบัติการณ์ที่สัมพันธ์กับการให้สารน้ำ สารอาหารทางหลอดเลือดดำ ความรุนแรงตั้งแต่ระดับ D ขึ้นไป เท่ากับ ๐

โรงพยาบาลหนองคาย	ฉบับที่ A	หน้า ๑๐/๑๔
ระเบียบปฏิบัติเลขที่ NK-WI-SURGM๑-๐๐๕	วันที่บังคับใช้	๒๐ มิ.ย. ๒๕๖๗
เรื่อง แนวทางการปฏิบัติการให้สารน้ำ สารอาหารทางหลอดเลือดดำ		

๘. เอกสารอ้างอิง

๘.๑ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล(๒๕๕๗). การให้สารน้ำทางหลอดเลือดดำ : บทบาทความรับผิดชอบของพยาบาล. สืบค้น ๒๔ มีนาคม ๒๕๖๖.จาก https://ns.mahidol.ac.th/english/th/departments/FN/th/km/๕๗/km_๐๙๐๔๕๗.html

๘.๒ คู่มือการสอนหลักการใช้อย่างสมเหตุสมผล, รายวิชาปฏิบัติการพยาบาลอนามัยชุมชน และการรักษาโรคเบื้องต้น (๖๔๐-๔๙๓), สาขาการพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ปีการศึกษา ๒๕๖๑

๘.๓ สถาบันบำราศนราดูร กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. แนวปฏิบัติเพื่อป้องกัน และควบคุมการติดเชื้อในโรงพยาบาล. พิมพ์ครั้งที่ ๑. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์อักษรกราฟฟิค แอนด์ดีไซน์; ๒๕๖๓.

โรงพยาบาลหนองคาย	ฉบับที่ A	หน้า ๑๑/๑๔
ระเบียบปฏิบัติเลขที่ NK-WI-SURGM๑-๐๐๕	วันที่บังคับใช้	๒๐ มิ.ย. ๒๕๖๗
เรื่อง แนวทางการปฏิบัติการให้สารน้ำ สารอาหารทางหลอดเลือดดำ		

๙. ภาคผนวก

การแบ่งระดับความรุนแรงของหลอดเลือดดำอักเสบ (Phlebitis)

เกณฑ์การประเมิน ระดับความรุนแรง Phlebitis

ระดับความรุนแรง	รูปตัวอย่างอาการแสดง	ลักษณะอาการ
0		ไม่มีอาการ
1		แดงบริเวณที่แทงเข็ม อาจมีอาการปวดร่วมด้วยหรือไม่ก็ได้
2		แดงบริเวณที่แทงเข็ม บวมและปวด
3		แดงบริเวณที่แทงเข็ม ปวดร่วมกับบวม หรือคลำได้เป็นเส้นแข็งยาวกว่า 1 นิ้ว
4		แดงบริเวณที่แทงเข็ม ปวดร่วมกับบวม และคลำได้เป็นเส้นแข็งยาวกว่า 1 นิ้ว มีหนองไหล

0	ไม่มีอาการ	
1	ผิวหนังบริเวณแทงเข็มแดง อาจปวด/หรือไม่ปวดก็ได้	
2	ผิวหนังบริเวณแทงเข็มแดง ร่วมกับปวด และบวมตึง อาจมีไข้	
3	ระดับ 2 + ไข้ มี bleb มีแผลที่ผิวหนัง ปวด	
4	ระดับ 3 + ปวด บวมมาก มีเนื้อตาย	

โรงพยาบาลหนองคาย	ฉบับที่ A	หน้า ๑๒/๑๔
ระเบียบปฏิบัติเลขที่ NK-WI-SURGM๑-๐๐๕	วันที่บังคับใช้	๒๐ มิ.ย. ๒๕๖๗
เรื่อง แนวทางการปฏิบัติการให้สารน้ำ สารอาหารทางหลอดเลือดดำ		

แนวทางจัดการเมื่อเกิด Extravasation และ Phlebitis โรงพยาบาลหนองคาย

แนวทางการพยาบาลผู้ป่วยเพื่อเฝ้าระวังการเกิด Phlebitis และ Extravasation

การพยาบาลก่อนให้ยา 1. ตรวจสอบคำสั่งการรักษา 2. ผลสมยาตามใบHAD หรือ ตามข้อกำหนดของ PCT ยา 3. ให้ข้อมูลแก่ผู้ป่วยและญาติถึงอาการข้างเคียงของยา	ระดับความรุนแรง Extravasation Phlebitis												
การพยาบาลขณะให้ยาและหลังให้ยา <table border="1"> <thead> <tr> <th>ขณะให้ยา</th><th>หลังให้ยา</th></tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1. ล้างมือแบบ hygienic hand washing หรือ alcohol hands rub</td><td>1. เปลี่ยน IV site ทุก 24-48 ชม.</td></tr> <tr> <td>2. ประเมินหลอดเลือด ทางเข้มน้ำหลอดเลือดดำที่มีขนาดใหญ่ เช่น cephalic vein, Basilic vein ด้วยเข็มที่เหมาะสมกับขนาดของเส้นเลือด</td><td>2. monitor ตำแหน่งให้ยาทุก 4 ชม.</td></tr> <tr> <td>3. ปิดแผ่นฟิล์มใส (Tegaderm)</td><td>3. สังเกตบริเวณผิวหนังว่าเกิด Extravasation หรือ Phlebitis หรือไม่</td></tr> <tr> <td>4. ติดสติ๊กเกอร์สีวันที่ครบเปลี่ยน</td><td>4. ถ้ามีให้ปฏิบัติตามแนวทางการจัดการเมื่อเกิด Phlebitis และ Extravasation</td></tr> <tr> <td>5. ให้ยาโดย continuous infusion</td><td></td></tr> </tbody> </table>	ขณะให้ยา	หลังให้ยา	1. ล้างมือแบบ hygienic hand washing หรือ alcohol hands rub	1. เปลี่ยน IV site ทุก 24-48 ชม.	2. ประเมินหลอดเลือด ทางเข้มน้ำหลอดเลือดดำที่มีขนาดใหญ่ เช่น cephalic vein, Basilic vein ด้วยเข็มที่เหมาะสมกับขนาดของเส้นเลือด	2. monitor ตำแหน่งให้ยาทุก 4 ชม.	3. ปิดแผ่นฟิล์มใส (Tegaderm)	3. สังเกตบริเวณผิวหนังว่าเกิด Extravasation หรือ Phlebitis หรือไม่	4. ติดสติ๊กเกอร์สีวันที่ครบเปลี่ยน	4. ถ้ามีให้ปฏิบัติตามแนวทางการจัดการเมื่อเกิด Phlebitis และ Extravasation	5. ให้ยาโดย continuous infusion		การประเมิน/เฝ้าระวังเมื่อเกิด Extravasation
ขณะให้ยา	หลังให้ยา												
1. ล้างมือแบบ hygienic hand washing หรือ alcohol hands rub	1. เปลี่ยน IV site ทุก 24-48 ชม.												
2. ประเมินหลอดเลือด ทางเข้มน้ำหลอดเลือดดำที่มีขนาดใหญ่ เช่น cephalic vein, Basilic vein ด้วยเข็มที่เหมาะสมกับขนาดของเส้นเลือด	2. monitor ตำแหน่งให้ยาทุก 4 ชม.												
3. ปิดแผ่นฟิล์มใส (Tegaderm)	3. สังเกตบริเวณผิวหนังว่าเกิด Extravasation หรือ Phlebitis หรือไม่												
4. ติดสติ๊กเกอร์สีวันที่ครบเปลี่ยน	4. ถ้ามีให้ปฏิบัติตามแนวทางการจัดการเมื่อเกิด Phlebitis และ Extravasation												
5. ให้ยาโดย continuous infusion													
แนวทางการจัดการเมื่อเกิด PHLEBITIS 1. ประเมินระดับความรุนแรง 2. หยุดยาทันที 3. ปลดเข็มออก ปิดสำลีแห้ง ไม่กด ไม่คลึง 4. เปลี่ยนตำแหน่งการให้ยาใหม่ 5. ทำเครื่องหมายระบุตำแหน่งรอยผิวหนังที่เกิดจากรอยรั่วของยา 6. ให้ยกแขนหรือบริเวณที่ให้ยาให้สูงกว่าระดับอกพักแขนไว้ 48 ชม. 7. ประคบร้อนบริเวณที่เกิด Phlebitis นาน 20 นาที วันละ 4 ครั้ง นาน 48 ชม. 8. กรณีระดับความรุนแรงระดับ 3 ขึ้นไป ให้รายงานแพทย์พิจารณาให้การรักษ และแจ้งเภสัชกรประเมิน ADR ในเวลา โทร 520 นอกเวลา โทร 129 9. ลงบันทึกข้อมูลในระบบความเสี่ยงและในแบบบันทึกทางการพยาบาลเมื่อเกิด Phlebitis ตั้งแต่ระดับ 1 ขึ้นไป 10. ประเมินอาการแพ้หลังเกิดอุบัติการณ์ 48 ชม.	แนวทางการจัดการเมื่อเกิด EXTRAVASATION 1. ประเมินระดับความรุนแรง 2. หยุดยาทันที 3. ดึงยาที่ส่งสียว่าเป็นสาเหตุออกให้ได้มากที่สุด 4. ปลดเข็มออก ปิดสำลีแห้ง ไม่กด ไม่คลึง 5. เปลี่ยนตำแหน่งการให้ยาใหม่ 6. ทำเครื่องหมายระบุตำแหน่งรอยผิวหนังที่เกิดจากรอยรั่วของยา 7. ให้ยกแขนหรือบริเวณที่ให้ยาให้สูงกว่าระดับอกพักแขนไว้ 48 ชม. 8. ประคบร้อน/เย็นบริเวณที่เกิด Extravasation นาน 20 นาที วันละ 4 ครั้ง นาน 48 ชม. 9. กรณีระดับความรุนแรงระดับ 3 ขึ้นไป ให้รายงานแพทย์พิจารณาให้การรักษ และแจ้งเภสัชกรประเมิน ADR ในเวลา โทร 520 นอกเวลา โทร 129 10. ลงบันทึกข้อมูลในระบบความเสี่ยง และในแบบบันทึกทางการพยาบาลเมื่อเกิด Phlebitis ตั้งแต่ระดับ 1 ขึ้นไป 11. ประเมินอาการแพ้หลังเกิดอุบัติการณ์ 48 ชม.												

โรงพยาบาลหนองคาย	ฉบับที่ A	หน้า ๑๓/๑๔
ระเบียบปฏิบัติเลขที่ NK-WI-SURGM๑-๐๐๕	วันที่บังคับใช้	๒๐ มิ.ย. ๒๕๖๗
เรื่อง แนวทางการปฏิบัติการให้สารน้ำ สารอาหารทางหลอดเลือดดำ		

แนวทางปฏิบัติระบบยา

สืบเนื่องจากคณะกรรมการ PCT ยานำโดย พญ.สุกัญญา กราบไกรแก้ว, ภญ. สุพัตรา แฉ่งกลาง และ ภญ. ลัญชนา ชัยจันทร์ ได้เข้าร่วมหารือกับทีมบริหารฝ่ายการพยาบาล ได้ข้อสรุปแนวทางปฏิบัติระบบยาดังนี้

การเฝ้าระวังการเกิด Phlebitis & Extravasation (P/E)

-

เมื่อมีการสั่งใช้ยา
High alert drug (HAD)
ให้ปฏิบัติตาม
แนวทางการพยาบาลผู้ป่วย
เพื่อเฝ้าระวังการเกิด
Phlebitis & Extravasation
(CNPG)
-

กำหนดให้ติด
sticker HAD card
บนขวดสารน้ำยา HAD
ทุกขวด
-

ห้อย HAD tag
ทุกเตียงที่มีการ
บริหารยา HAD
-

รายงานการเฝ้าระวัง
การเกิด P/E
ผ่าน Google form
ทุกครั้งที่ใช้ยา HAD
โดยสแกน QR code
ด้านบน
-

เมื่อเกิด P/E
ให้ monitor IV site
ทุก 1 ชั่วโมง

โรงพยาบาลหนองคาย	ฉบับที่ A	หน้า ๑๔/๑๔
ระเบียบปฏิบัติเลขที่ NK-WI-SURGM๑-๐๐๕	วันที่บังคับใช้	๒๐ มิ.ย. ๒๕๖๗
เรื่อง แนวทางการปฏิบัติการให้สารน้ำ สารอาหารทางหลอดเลือดดำ		

แนวทางการประคบร้อน/เย็นเมื่อเกิดExtravasation

Warm compress			Cold compress			
Hyperosmolar agents	Vascular regulators	Others	Hyperosmolar agents	Antibiotic (acid&alkaline)	Sedative drugs & anticonvulsant	Antiarrhythmic drugs & Vasopressor
-๑๐% calcium gluconate	-Adrenaline	-Ampicillin	-KCL >๔๐mmols/L	-AmphotericinB	-Diazepam	-Digoxin
-๗.๕% NaHCO๓	-Dobutamine	-Nicardipine	-๒๐%MgSo๔	-Acyclovir	-Thiopental	-Amiodarone
-Aminophylline	-Dopamine	-Contrast Media	-๒๐%Lipid	-Ceftriazone	-Phenobarbital	-Vasopressin
-Phenyton	-Norepinephrine	-Parenteral Nutrition (TPN)		-Erythromycin		
-Manitol				-co-trimoxazole		
-NaCl>๕%				vancomycin		
-Glucose๒๑๐%						